שם. מע"ש בירושלים אליבא דר"מ וכו', וראיתי להקשות דלר"מ דס"ל דשיעור אתרוג בכאגוז שהוא פחות מכזית א"כ אמאי ליחוש להכשר טומאה לשי' רשיז"ל והרב פורת בתוס' מס' שבת דף צ"א ע"א ד"ה אי לענין טומאה וכו' דבפחות מכזית אינו מקבל הכשר טומאה, א"כ אמאי לא יטול לכתחילה, ועיי' בשעה"מ פ"ו מהל' ברכות שכ' דלדידהו אפי' מדרבנן אינו מקבל הכשר טומאה, וראיתי בס' האחרונים ז"ל שכ' להוכיח מכאן דעכ"פ מדרבנן מקבל הכשר טומאה, ויש לעיין בזה.

שם. אין אדם יוצא בו י"ח ביו"ט וכו', וכ' המפרשים ז"ל דאף דמעשר פירות הוי רק מדרבנן ומה"ת מחזי חזי, דבאתרוג בעינן לכם, וא"כ אי מדרבנן לא חזי מטעם הפקר ב"ד הפקר הוי כאלו לא חזי מה"ת ולא אקרי לכם, ובמק"א הארכתי קצת בזה.

שם. תוד"ה לפי וכו' ל"ל טעמא דמיכתת שיעורי', עיי' תשו' שואל ומשיב תליתאה ח"ג סי' נ"ט שהקשה קו' זו על פי' רשיז"ל בריש פרקין, ולפלא, שלא הזכיר שר התורה שהיא קושית התוס' כאן, וצע"ג.

שם. באו"ד. דמצותו בשריפה וכו', וכ"כ התוס' במס' חולין דף קט"ו ע"ב ד"ה כלאי הכרם וכו' וע"ע בתוס' ריש מס' פסחים ד"ה אור וכו'.

שם. באו"ד. ואפשר אפי' מדאו' הויא ערלה בשריפה וכו', עיי' תוס' מס' תמורה דף י"ג ע"ב ד"ה אלו הן וכו', וכן בתשו' עבודת הגרשוני סוף סי' צ"ב.

שם. באו"ד, ומה"ט נמי פסול אתרוג של תרומה טמאה וכו', עיי' תשו' שיבת ציון סי' י"ז שהקשה דמדברי התוס' מבואר דגם בדבר דמותר בהנאה אמרי' בי' כתותי מיכתת שיעורא, ובמס' סוטה דף כ"ה ע"ב ד"ה לאו כגבוי וכו' כתבו דוקא בדבר שאסור בהנאה אמרי' כתותי וכו' ועמ"ש בזה בתשו' עטרת חכמים או"ח סי' ח' ותשו' שו"מ תליתאה ח"א סי' ק"מ וחמישאה סי' פ"ו, ובתפא"י בפרקין משנה ה' עיי"ש.

ע"ב. גמ'. חד אמר מפני שמכשירה וכו', וכ' בר"ח כלומר משוי לה מנא, ודבריו ז"ל אינם מובנים כלל, ונאמר לי' משמי' דהרב הצדיק מגור ז"ל עפי"מ דאמרי' במס' חולין דף קי"ח ע"א דפירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי, וע"כ חשיב מתקן מנא בהכשר דעי"ז נגמר ונתקן האוכל, וע"ע בתשו' צפנת פענח סי' רמ"ז בקושית השואל שם דלכאורה גם זה אינו מובן, דא"כ הא גם באתרוג של חולין חשיב מתקן מנא ע"י הכשר, ולמה דוקא אתרוג של תרומה לא יטול, ומה שכ' בזה.

שם. וח"א מפני שמפסידה וכו', עיי' תשו' נוב"י תנינא או"ח סי' קל"א שהקשה על הרמב"ם ז"ל שלא הביא הך טעמא דמפסידה, ובמנ"ח מצוה של"ב מש"כ בזה.

שם. חוץ מקליפתה חיצונה וכו', וקשה לפי"מ דאמרי' במס' שבת דף ק"ח ע"ב דבלא קליפתה החיצונה אינה יוצאת מבני מעים לעולם, נמצא שיש בקליפתה עיקר, ותורם שלא מן היפה על היפה, וצ"ע.

שם. האי אתרוגא דאגליד כאהינא סומקא, וכו', דוגמתו במס' חולין דף מ"ו ע"א ריאה דאיגלד כאהינא סומקא כשר, ועיי' בערוך ערך אהן, וכן בלבושי שרד סי' ל"ח סק"ב.

שם. רש"י ד"ה שמכשירה וכו' וכשנוגעים באתרוג הוכשר לטומאה וכו', ויל"ד מכאן דיש לחבר את האתרוג ללולב דאל"כ מהיכי תיתי שיגעו זב"ז, ועיי' ב"י סי' תרנ"א שכ' שדבר זה (לחבר האתרוג להלולב) לא נתבאר לא בדברי הגמ' ולא בדברי הפוסקים, וצ"ע.

שם. באו"ד. ואסור לגרום טומאה לתרומה וכו' וצ"ל דאתי' כמ"ד במס' חולין דף קי"ח ע"ב דהכשר הוי תחילת טומאה, דאל"כ מאי ענין הכשר לטומאה, ועיי' מס' פסחים דף ט"ז ע"א מאי יטמא הכשר וכו' ובדברינו שם בס"ד.

שם. בסוה"ד. משמרת תרומתי אמר רחמנא וכו', עיי' רשיז"ל מס' גיטין דף ס"א סוף ע"א ד"ה וסיפא וכו'.

שם. ד"ה הרי וכו' והאומר כן רשע הוא. כבר עמדו בדברי רשיז"ל אלו התמוהים כמה מהמפרשים ז"ל דמאי בעי רשיז"ל בזה, שאין זה מדרכו בקדש לחרף את הטועה בדבר הלכה, בשם רשע, וראיתי בשם חכם א' שגילה סודו, כי רמז בזה על דת הקראים שתרומה ניתנית לפדיון, וכ' שכן מצא בסהמ"צ שלהם לענן הקראי, וע"ז כיון רשיז"ל שהאומר כן וטועה אחר דבריהם רשע הוא, וניכרין דברי אמת.

ובפשיטות י"ל דנקרא רשע על שחולק על דברי חכמים שאמרו בכ"מ דתרומה אין לה פדיון, עיי' מס' שבת דף כ"ה ע"ב שכן מחפ"ז שאין לה פדיון, וכן במס' יבמות דף ע"ג ע"ב ואין לה פדיון, ומס' בכורות דף כ"ז ע"א דכיון דלא מתחלא וכו', וע"ע מס' ב"מ דף נ"ג ע"א ומס' נדרים דף נ"ח ע"א וכל דבר שאין לו מתירין כגון תרומה וכו', והחולק ע"ז הוי רשע שחולק על דברי חכמים. והנה בדרך אגדה י"ל עפי"מ דאמרי' במס' פסחים דף פ"ז ע"א דא"ל הקב"ה לישעי' בניך חטאו א"ל החליפם באומה אחרת, והקפיד עליו הקב"ה ע"ז, והנה ידוע שישראל נקראו תרומה, ותרומה אין לה פדיון, להחליף אותם באומה אחרת להוציאם לחולין ח"ו, וע"כ הי"ל לבקש רחמים עליהם שלא יצטרך להחליפם באומה אחרת דתרומה אין לה פדיון, וע"כ מי שאומר שיש לה פדיון הר"ז רשע, ויש לי עוד בזה הרהורי דברים, ואכ"מ.

שם. תוד"ה מפני וכו' וכשנטלו נוטפין מימיו על האתרוג וכו', עיי' תוס' מס' ע"ז דף נ"ט ע"א ד"ה בצר וכו' שמרביצין מים על האתרוג בחג כדי שיהא הדר, ולפי"ז הול"ל בפשיטות שמכשירו ע"י המים שמרביץ עליו מים ברצון, משא"כ כשנוטף עליו מן הלולב וצ"ע.

שם. תוד"ה דאי וכו' והוי מצי למימר הואיל וחזי לעני וכו', עיי' תשו' שו"מ תנינא ח"ב סי' ג' שכ' לתרץ קו' התוס' בשם אביו ז"ל, דדוקא בתרומה המותרת לכהן אף שאסורה לישראל יוצא בה משום דחזי לאחריני, אבל בדמאי הענין אשר בעניים סמכינן ארובא שעשרו ובעשירים אמרינן שמא ממיעוט שלא עשרו, וא"כ איך מותר לעשיר משום דחזי לעני הא אם אינו מעושר אסור גם לעניים, ועיי"ש שתי' עוד בכמה אנפי', ואולי יש לתרץ לפי"מ שכ' האחרונים ז"ל דכל איסור דרבנן אקרי איסור גברא ולא איסור חפצא, וממילא בדמאי דרוב ע"ה מעשרין הן, והוא רק דרבנן, ובאיסור גברא לא מהני מה דשרי לאחרים, ע"כ הוצרך לומר דמשכח"ל היתר גם לדידי' ע"י הפקר ודו"ק.

שם. באו"ד. וכו' דחזי לכהן וכו', ובר"ן כ' דמתני' איירי באתרוג ביד כהן, אבל ישראל אינו יוצא בו, ועיי' בתיו"ט.

דף ל"ו ע"א. רש"י ד"ה הבוסר, קטן כפול הלבן. עיי' תשו' ק"ז חכ"צ סי' קס"ה ותשו' חת"ס או"ח סי' קפ"א, ובשיעור פול עיי' מש"כ בתשו' מהר"ם שי"ק חיו"ד סי' נ"ז, שהפול הוא קטן מחצי זית ויותר על שליש זית ומשערין בחצי זית לחומרא, וכ"כ בדעת תורה יו"ד סי' מ"ד ס"ק י"ח עיי"ש.

שם. תוד"ה אתרוג וכו' ואית דגריס כדוד בדלי"ת וכו', כיו"ב שינוי גירסאות וחילופים בין דלי"ת לרי"ש נמצאים בהרבה מקומות בדברי חז"ל, ובמק"א הארכתי במראה מקומות.

ע"ב. גמ'. באבנים מקורזלות וכו', עיי' תשו' בית יצחק יו"ד ח"ב סי' קל"ה אות ד'.

שם. תוד"ה בשבת וכו' ואינו הוקף מחיצות וכו', ואולי י"ל דלרשיז"ל נמי במוקף מחיצות איירי אלא שאין המחיצות גבוהין עשרה, ועיי' תבו"ש סי' י"ט סק"ו דבלא מחיצות כלל נמי אקרי בית כמו בית סאתים, וגם שייך בו לשון כניסה, ועיי' מס' ע"ז דף מ"ז ע"ב מיהו צניעותא בעי למיעבד וכו' א"נ דגדיר לי' בהיזמי עיי"ש.

שם. באו"ד. ומדקאמר להכניס משמע דאיכא מחיצות וכו', ויש להקשות מל' המשנה מס' טהרות פרק ו' משנה ה' הנכנס לבקעה וכו' וצ"ע.

שם. באו"ד. ול' ביה"כ משמע בית וכו', וקשה, דא"כ מהו הל' בית הפרס ובית הקברות וצ"ע.

דף ל"ז ע"א. גמ'. לא מצא ד' מינין יהא יושב ובטל וכו', דוגמתו גבי ביעור חמץ במס' פסחים דף כ"ז ע"ב לא מצא עצים לשרפו יהא יושב ובטל.

שם. להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא וכו', שהקפידו לעשות מצוה בהידור, והי' להם ממונים ע"ז וכ"ז להדר, כעין הא דמס' מנחות דף ל"ג ע"א שבקש ר"ג את ר' נחמן לקבוע מזוזות לדלתות ביתו, כדי שיהא בהידור מצוה עיי"ש.

שם. כל לנאותה אינו חוצץ וכו', י"ל דכיון דצריך לו הוי כמינו וכמ"ש בר"ח, כהא שכ' התוס' במס' שבת דף כ"ט ע"א ד"ה אוכלן וכו' גבי גרעינין דכיון שצריכין לאוכל חשיבי כאוכל עצמו, או י"ל, דכיון דלנאותה בא הוי כמשמשו, ושימוש זה עשאן כדבר אחד וכעין הא שכ' הריטב"א במס' ר"ה דף כ"ז לענין שופר שניקב וסתמו כשר, כיון שהסתימה מחזק את השופר ומשמשו הרי הוא מכלל השופר, והבן.

שם. לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה וכו', ולענין אי נגיעה ע"י דבר אחר שמה נגיעה, עיי' תשו' פרי השדה ח"ג סי' ק"נ אות ד', וע"ע מס' פרה פ"י משנה ו' ובתפא"י שם.

שם. לקיחה ע"י דבר אחר וכו', עיי' פרמ"ג סוף סי' תרנ"ג שעלה ונסתפק כשהי' הד' מינים בעציץ ולקחן יחד עם העציץ אם יצא י"ח מצות ד' מינים, ויש להעיר מהא דקיי"ל בשו"ע אהע"ז סי' קכ"ד סעי' ד' בכתב גט על עלה שבעציץ, ונתן לה העציץ גזרינן שמא יקטום אבל מדינא הוי נתינה, אמנם, בס' כמו השחר כ' לחלק בין הענינים, דהנה בלולב צריך שיגבי', דאין לקיחה אלא בהגבהה, אפי' העציץ נקוב דהוי מחובר, עיי' סוף פ"ז מס' כלאים כשמגביהו ומפסיק הינקה הוי לקיחה ע"י דבר אחר, אך י"ל בגט, דמבטל העציץ לגבי הגט, אבל הכא אפשר דהמינים בטלי לגבי עציץ, וליכא לקיחת ד' מינים אלא לקיחת העציץ, אלא שמסתבר כיון שלקחן למצוה רצונו שהעציץ יתבטל גבי המינים עיי"ש.

שם. כיון דחברי' כגופי' דמי וכו', עיי' תוס' מס' יומא דף מ"ד ע"ב ד"ה בכל יום וכו' בשם הירושלמי דמשני קבעו במסמר וכו' וחשיב כגוף המחתה עיי"ש.

שם. רש"י ד"ה נפל וכו' שהאפר נותן למעלה וכו', עיי' רשיז"ל מס' שבת דף קל"ז ע"א ד"ה לקדש מי חטאת וכו' ומס' יומא דף מ"ג ע"א ד"ה לקדש וכו' ובתוס' שם ד"ה הכל וכו' עייש"ה.

שם. תוד"ה והביאו וכו' ר"י הוי מוקי לי' לדפנות. עיי' הגרי"פ, דוגמתו בתוס' סוף מס' קנים ד"ה דקני וכו', ועיי' בדברינו בס"ד על התוס' מס' חגיגה דף ג' ע"א ד"ה טף למה באו וכו'.

ע"ב. גמ'. מין במינו אינו חוצץ וכו', מס' זבחים דף ק"י ע"א ועיי' בזה בתוס' מס' ברכות דף ט' ע"א ד"ה אר"א וכו', וכן במג"א סי' ע"ד